

RAPPORT

Klimagassutslipp fra arealendringer i kommuneplan

OPPDRAKSGIVER

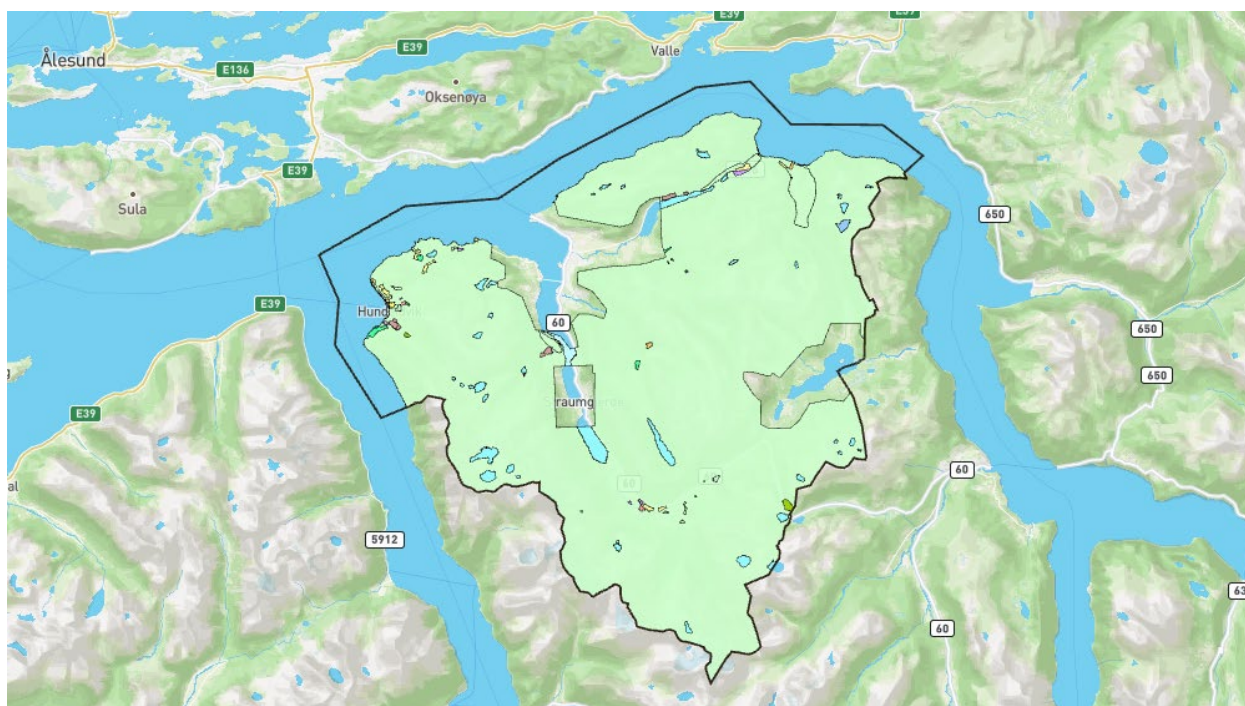
Sykkylven kommune

EMNE

Prognose for klimagassutslipp og -opptak

DATO / REVISJON: 12. juni 2023 / 01

DOKUMENTKODE: 10252133-01-PLAN-RAP-001

Multiconsult

Dette dokumentet har blitt utarbeidet av Multiconsult på vegne av Multiconsult Norge AS eller selskapets klient. Klientens rettigheter til dokumentet er gitt for den aktuelle oppdragsavtalen eller ved anmodning. Tredjeparter har ingen rettigheter til bruk av dokumentet (eller deler av det) uten skriftlig forhåndsgodkjenning fra Multiconsult. Enhver bruk av dokumentet (eller deler av det) til andre formål, på andre måter eller av andre personer eller enheter enn de som er godkjent skriftlig av Multiconsult, er forbudt, og Multiconsult påtar seg intet ansvar for slikt bruk. Deler av dokumentet kan være beskyttet av immaterielle rettigheter og/eller eiendomsrettigheter. Kopiering, distribusjon, endring, behandling eller annen bruk av dokumentet er ikke tillatt uten skriftlig forhåndssamtykke fra Multiconsult eller annen innehaver av slike rettigheter.

RAPPORT

OPPDRAG	Klimagassutslipp fra arealendringer i kommuneplan	DOKUMENTKODE	10252133-01-PLAN-RAP-001
EMNE	Prognose for klimagassutslipp og -opptak	TILGJENGELIGHET	Åpen
OPPDRAGSGIVER	Sykkylven kommune	OPPDRAGSLEDER	Kévin Sanouiller
KONTAKTPERSON	Njell Inge Hoftun	UTARBEIDET AV	Kévin Sanouiller
		ANSVARLIG ENHET	10234031

SAMMENDRAG

Multiconsult er engasjert av Sykkylven kommune for å gi et estimat for klimagassutslipp fra arealbruksendringer som kommuneplan gir mulighet til. Beregningsmetode er utført i henhold til Miljødirektoratet sin rapport (M-989, 2023) over en periode på 20 år. Vi har sammenlignet gjeldende kommuneplan (alternativ 0) med forslag til ny kommuneplan datert 27.04.2023 (alternativ 1), for areal utenfor Sykkylven sentrum, Straumgjerde og ved Nysætervatnet (se dekningskartet på forsiden). Arbeidet vårt gir et grovt anslag basert på eksisterende kartdata.

Den nye kommuneplanen gir forbedringer i omdisponering av arealbruk spesielt fra skog til utbygging. Dette vil gi mindre utslipp sammenlignet med dagens kommuneplan. Det er anslått totalt en forbedring på 7500 tonn CO₂-ekv. over 20 år. Denne forbedringen tilsvarer å kutte utslipp fra ca. 410 innbyggere som reiser med diesel- eller bensinbil i 20 år.

Vi anbefaler kommunen å ytterligere senke klimagassutslippene ved arealbruksendringer med å:

1. fortsette å spare karbonrike arealer i detaljplaner, dispensasjoner og byggesaker.
2. sette seg et mål for utslipp fra arealbruksendringer innen 2030 og 2050.
3. inkludere utslipp fra arealendringer i kommunens klimabudsjett og klimaregnskap.
4. gjennomføre kartlegginger av naturtyper og karbon lagret i vegetasjon og jord for å registrere og bedre kvantifisere karbonrike arealer i kommunen.

00	12.06.2023	Første utgivelse	KEVS	KJEF	KEVS
REV.	DATO	BESKRIVELSE	UTARBEIDET AV	KONTROLLERT AV	GODKJENT AV

INNHOLDSFORTEGNELSE

1	Bakgrunn	5
1.1	Sammenheng mellom arealbruk og klimagasslagring/utslipp	5
1.2	Nasjonale forventninger til kommuneplan	5
1.3	Rammer for dette oppdraget.....	5
2	Metode.....	6
2.1	Hovedprinsipp.....	6
2.2	Alternative scenarier	6
2.3	Geografisk avgrensning.....	6
2.4	Tidsperiode for prognose.....	7
2.5	Grunnlagsdata.....	7
2.5.1	Utslippsfaktorer	7
2.5.2	Kartgrunnlag	8
2.6	Klassifisering	8
2.6.1	Arealbrukskategorier i klimagassberegning	8
2.6.2	Beregningsformel.....	9
2.6.3	Dagens arealbruk	9
2.6.4	Fremtidig arealbruk	10
2.7	Bruksområder og begrensninger	11
2.8	Sammenligning av utslipp	12
3	Arealendringer.....	13
3.1	Alternativ 0: dagens kommuneplan.....	13
3.2	Alternativ 1: forslag til ny kommuneplan.....	13
3.3	Endringer mellom alternativene	13
4	Resultater	15
4.1	Alternativ 0: dagens kommuneplan.....	15
4.2	Alternativ 1: forslag til ny kommuneplan.....	15
4.3	Forskjeller mellom alternativene.....	15
4.4	Sammenligning av utslipp	16
5	Diskusjon	17
5.1	Behov for supplerende feltarbeid	17
5.2	Mål for utslipp	17
6	Konklusjon.....	18
7	Vedlegg til rapporten	18
8	Referanser	19

1 Bakgrunn

1.1 Sammenheng mellom arealbruk og klimagasslagring/utslipp

Eksisterende vegetasjon og organiske jordlag bidrar i stor grad til klodens naturlige opptak av klimagasser. Over tid blir disse områdene store karbonlagre. Når de omdisponeres til landbruk eller utbygging, blir grunnen forstyrret og vegetasjonen fjernet. Klimagasser som var lagret i jord og vegetasjon slippes ut mens klodens evne til å fange klimagasser svekkes.

Arealendringer sto for 23% av de menneskeskapte klimautslippene på kloden i perioden 2007-2016 (IPCC, 2019). Derfor er arealpolitikk, som alle kommuner i Norge styrer gjennom planlegging, avgjørende for landets klimaregnskap.

1.2 Nasjonale forventninger til kommuneplan

Sykkylven kommune må som alle andre kommuner, bidra til at norske klimagassutslipp halveres innen 2030 og reduseres til minimum 90% innen 2050, sammenlignet med 1990 (Klimaloven, 2017, §§3 og 4). Kommuneplanen må også fremme «en bærekraftig utvikling» hvis den skal være i samsvar med Plan- og bygningslovens formål (Plan- og bygningsloven, 2008, §1-1). Staten forventer derfor at «kommunene vektlegger arbeidet med å redusere utslipp av klimagasser, *inkludert utslipp fra arealbruksendringer*» i kommuneplan (Kommunal- og distriktsdepartementet, 2019).

Denne forventningen kan oversettes til fire hovedgrep:

1. samle utbyggingsareal fremfor å spre det,
2. sikre de mest karbonrike arealer (myr, skog, beite) mot terrenginngrep og avskoging
3. sikre areal til restaurering av våtmark og andre karbonrike områder
4. tilrettelegge for at den vegetasjonen som kan ta opp mest CO₂, kan vokse og tilpasse seg et nytt klima.

1.3 Rammer for dette oppdraget

Multiconsult er engasjert av Sykkylven kommune for å gi et estimat for klimagassutslipp fra arealendringer som kommuneplanen åpner for. Arealer hvor planen tolkes å ikke medføre noe omdisponering i forhold til dagens arealbruk, inngår ikke i vår vurdering.

Prognosene våre er basert utelukkende på eksisterende kartdata sammen med metode og utslippsfaktorer fra Miljødirektoratet (Rapport M-989, 2023). Multiconsult har utviklet et eget kartbasert verktøy som viser utslippsprognoser i kart, i tillegg til tabeller. Det er dette verktøyet vi har brukt i oppdraget. Våre kartresultater muliggjør en nærmere undersøkelse om hvilke arealbruksendringer som skaper hvilket utslipp. Denne kunnskapen kan deretter innlemmes i kommuneplanarbeidet (plankart, bestemmelser, planbeskrivelse og konsekvensutredning). Resultatene våre er kontrollerte etter flere automatiserte sjekk, en kvalitativ vurdering basert på de aggregerte tallresultatene og noen stikkprøver. Enkelte områder er i tillegg drøftet i arbeidsmøte med kommunen og alle data er gjort tilgjengelig for innspill og tilbakemelding.

Denne rapporten redegjør for klimagassberegninger for dagens kommuneplan og forslag til ny kommuneplan.

2 Metode

2.1 Hovedprinsipp

Beregningsmetoden vi bruker, er i utgangspunktet enkel. Vi ganger et areal hvor det planlegges en arealendring, med en utslipps- eller opptaksfaktor. Resultatet er en prognose for klimagassutslipp eller opptak over de neste 20 år. Disse faktorene finnes for mange, men ikke alle mulige arealendringer. I tillegg beregner vi, så langt vi har tall på det, utslipp eller opptak over de neste 20 år uten arealendring.

For å illustrere det med et eksempel: hvis et skogsareal omdisponeres for å bygge en vei, må vi estimere hvor mye karbon som slippes ut i luft fra jord og vegetasjon, men også hvor mye opptak vi vil miste de neste 20 år. Summen av de to matematiske produktene danner vårt anslag på totalt utslipp for å omdisponere skogen til veiutbygging. For å beregne en prognose for en kommuneplan som Sykkylven, regner vi på ca. 13.000 arealoverganger.

2.2 Alternative scenarioer

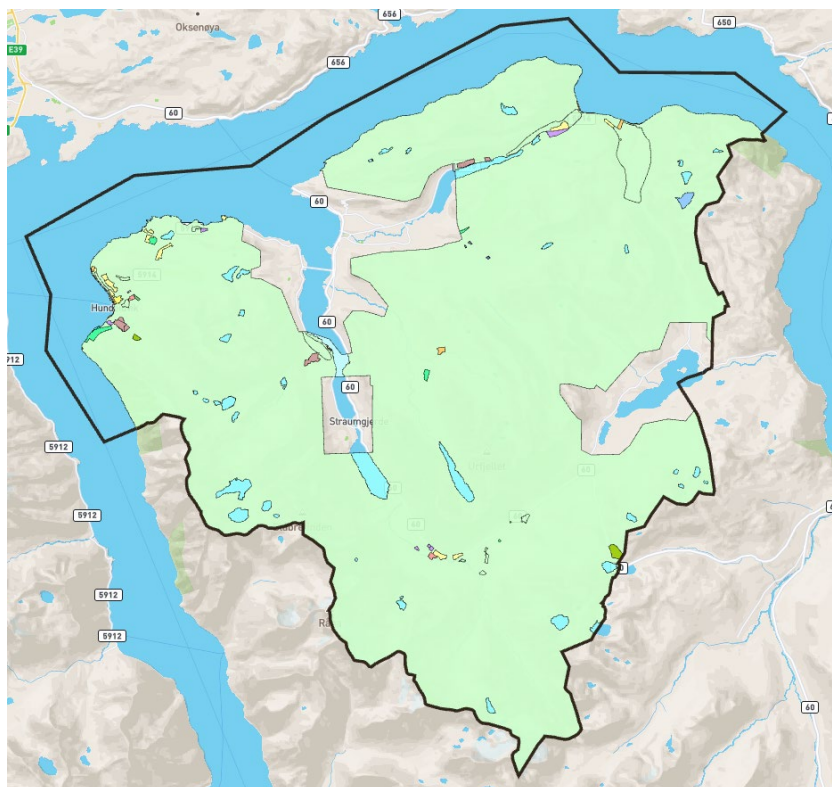
Vi sammenligner to scenarioer:

- Arealbruksendringer mellom dagens arealbruk og **gjeldende kommuneplan** (0-alternativet)
- Arealbruksendringer mellom dagens arealbruk og **et forslag til ny kommuneplan** (alternativ 1)

Valg av nullalternativet begrunnes med at vi utreder konsekvenser for et forslag til en ny kommuneplan. Hvis intet forslag vedtas, vil arealendringer og dermed klimagassutslipp skje i samsvar med dagens kommuneplan. Dette valget oppfyller kriterier gitt i veileder for konsekvensutredninger for klima og miljø (Miljødirektoratet, M-1941, 2023).

2.3 Geografisk avgrensning

Analysen vår er begrenset til landareal innenfor kommunegrensen for Sykkylven (som definert av Statens Kartverket (2023)). At areal til sjø- og vassdrag ikke er medtatt skyldes et metodevalg for rapportering av utslipp på verdensbasis (IPCC, 2019) som er videreført i Norge (Miljødirektoratet, M-989, 2023). Videre er tre områder, av karttekniske og praktiske årsaker tatt bort fra analyseområdet, etter innspill fra kommunen: Sykkylven sentrum, Straumgjerde og området ved Nysætervatnet. Disse tre områdene er enten ikke digitalisert, revidert eller endret. Avgrensningene for beregningene er vist i figuren 1 nedenfor.

Figur 1 – Dekningskart. Fargelagt areal inngår i klimagassprognosen. Grensen til Sykkylven kommune i svart.

2.4 Tidsperiode for prognose

Klimagassutslipp og -opptak beregnes over 20 år. Denne tidsperioden er et praktisk valg som er blitt gjort til en standard i nasjonale klimagassregnskap (IPCC, 2019) og videreført i metoden vi bruker (Miljødirektoratet, M-989, 2023). Det er antatt at majoriteten av arealbruksendringene i verden har stabilisert seg, altså gått over fra et arealbruk til et annet, over denne perioden på 20 år. Vi er kjent med at i Norge skjer disse arealendringene over en langt større tidsperiode. Andre tidsperioder kan også være aktuelle dersom resultatene våre skal kunne sammenlignes med andre typer klimagassberegninger^[1] (Miljødirektoratet mfl., 2022). Men det er nettopp for å kunne sammenligne resultatene våre med de nasjonale regnskapstall for arealbrukssektor (AFOLU^[2]) som danner grunnlag for våre nasjonale forpliktelser overfor EU, at vi ønsker å følge denne konvensjonen på 20 år. Dette valget innebærer at utslipp for å omdisponere myr undervurderes.

2.5 Grunnlagsdata

2.5.1 Utslippsfaktorer

Faktorer for utslipp og opptak av klimagasser er hentet fra beregningsmetoden til Miljødirektoratet (Miljødirektoratet, M-989, 2023). Disse tallene kommer fra standardverdier som anbefales av FNs klimapanel^[3] (IPCC, 2006) og som er brukt i det nasjonale utslippsregnskap for 2017 (Miljødirektoratet mfl., 2022). Faktorene som brukes til å beregne opptak eller utslipp dersom ingen arealendring hadde funnet sted, er utledet fra en sammenligning mellom nasjonalt utslippsregnskap for 2010 og 2015. Disse tallene er angitt av Miljødirektoratet for hver kommune som eksisterte i 2015. Vi har samordnet og systematisert disse tallene til bruk i modellen vår.

[1] Klimagassberegninger for menneskeskapte utslipp for anlegg og bygg har gjerne en beregningsperiode på 60 eller 75 år.

[2] Agriculture, Forestry and Other Land Use

[3] De anbefales så lenge det ikke finnes mer nøyaktige tall. Faktorene er hentet fra vitenskapelige publikasjoner.

2.5.2 Kartgrunnlag

Tabellen under viser en oversikt over kartdata vi har lagt til grunn for å tolke dagens og fremtidig arealbruk. Disse kartkildene aggregeres til et samlet kart i den rekkefølge angitt i tabellen under.

Tabell 1 - Oversikt over kartdata brukt for å tolke dagens arealbruk

Kart	Utgiver	Versjon	Mottatt	Prioritet	Geonorge
Administrative enheter kommuner	Statens kartverk	01.01.22	15.12.22	1	Link
SSB Arealbruk	SSB	15.05.17 ⁵	19.04.23	2	Link
AR5	NIBIO	18.04.23 ⁶	19.04.23	3	Link

Tabell 2 - Oversikt over kartdata brukt for å tolke fremtidig arealbruk i alternativ 0

Kart	Utgiver	Versjon	Mottatt	Prioritet	Geonorge
Administrative enheter kommuner	Statens kartverk	01.01.22	15.12.22	1	Link
Kommuneplan gjeldende i 2023	Kommune	01.05.17 ⁷	24.05.23	2	

Tabell 3 - Oversikt over kartdata brukt for å tolke fremtidig arealbruk i alternativ 1

Kart	Utgiver	Versjon	Mottatt	Prioritet	Geonorge
Administrative enheter kommuner	Statens kartverk	01.01.22	15.12.22	1	Link
Forslag til kommuneplan for 2023-2034	Kommune	26.04.23 ⁸	05.05.23	2	

2.6 Klassifisering

2.6.1 Arealbrukskategorier i klimagassberegning

Miljødirektoratet har tilpasset bokføringsmetoden fra LULUCF⁹ til nasjonalt nivå, til bruk for arealplanlegging (Miljødirektoratet, 2023). Arealbruk klassifiseres etter seks standard kategorier: beite, dyrket mark, skog, utbygd areal, vann og myr samt annen utmark. Det gjøres en vurdering om arealbruken i dag og i fremtiden. Når en omdisponering oppstår, gjør vi en klimagassberegning. Summen av disse beregningene danner utslippsprognosen for plan- eller prosjektområdet, som vist i figuren under.

⁴ Se kolonne «prioritet»

⁵ Egenskap «OBJEKTKATALOG SsbArealbruk» i sosi-fil

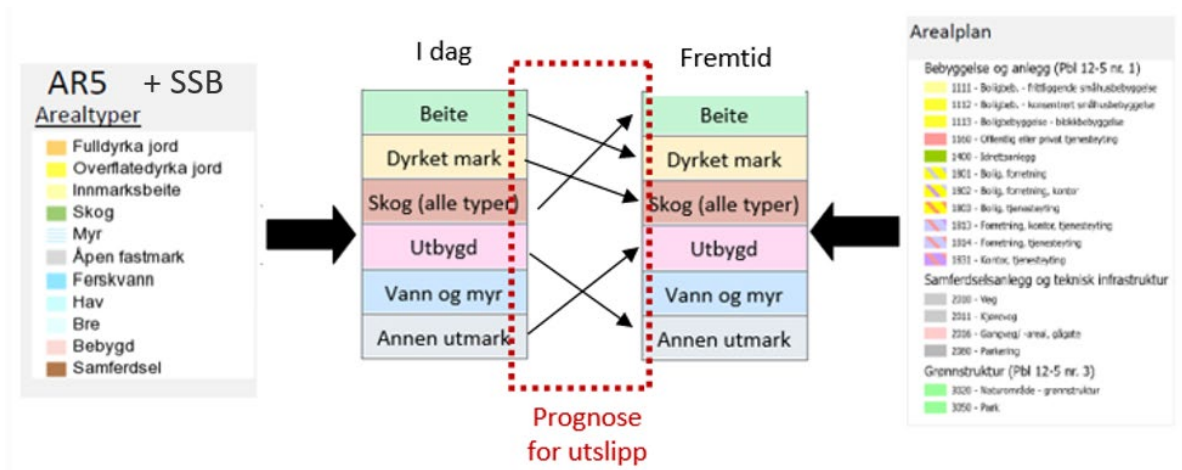
⁶ Egenskap «OPPDATERINGSDATO» i sosi-fil

⁷ Egenskap «VERSJONID» for «OBJTYPE KpArealGrense» i sosi-fil

⁸ Egenskap «VERSJONID» for «OBJTYPE KpArealGrense» i sosi-fil

⁹ Land Use Land Use Change and Forestry: utslippssektoren for areal- og skogbruk

Prognose for klimagassutslipp og -opptak

Figur 2 – Skjema for beregningsmetodikken

2.6.2 Beregningsformel

Utslipp eller opptak beregnes for hver flate etter følgende ligning:

$$\text{Klimagass}_i = A_i \times (F_i - R_i) \times \Delta d_t$$

Klimagass_i er utslipp eller opptak ved ombruk av areal i , angitt i tonn CO₂ ekvivalenter¹⁰

A_i er størrelse for areal i , angitt i hektar

F_i er utslipps eller opptaksfaktor for ombruk av areal i , angitt i tonn CO₂ ekv per hektar per år

R_i er utslipp eller opptaksfaktor dersom areal i ikke hadde blitt endret, angitt i tonn CO₂ ekv per hektar per år.

Δd_t er beregningsperiode for prognose, i antall år.

2.6.3 Dagens arealbruk

Tabellene under viser hvordan vi har brukt egenskaper knyttet til arealbruk i de ulike kartkilder for å tolke dagens arealbruk etter de 6 kategoriene for arealbrukssektor (iht. LULUCF) som vi bruker i klimagassberegning. Noen av disse reglene er direkte hentet fra metodenotat M-989 (Miljødirektoratet, 2023), andre er valgt etter skjønn. Til grunn for skjønnsvurderingen, ligger instruksjoner for AR5-kartlegging (Bjørdal, 2007; Ahlstrøm, 2019) og en vurdering om potensialet for vegetasjonsvekst eller -tap.

Tabell 4 – Klassifiseringsregler for å oversette SSB Arealbruk til AR5

SSB Arealbruk Kode	AR5 Arealtype Kode	AR5 Grunnforhold Kode	AR5 Skogbonitet Kode	AR5 Treslag Kode
Beredskapstjenester	11	46	98	98
Beredskap	11	46	98	98
Boligbebyggelse	11	46	98	98
Fritidsbebyggelse	11	46	98	98
GroenneOmr	23	44	98	98
HelseSosial	11	46	98	98
IdrettsOmr	11	46	98	98
KulturReligion	11	46	98	98
LandbrukFiske	11	46	98	98

¹⁰ Når utslippspotensialet fra alle klimagasser regnes om til en tilsvarende mengde med CO₂-utslipp, kaller vi dette CO₂-ekvivalenter.

Prognose for klimagassutslipp og -opptak

NæringTjeneste	11	46	98	98
TeknInfrastr	11	46	98	98
TransportTelek	12	46	98	98
UklassifisertBeb	11	99	98	98
UndervisnBhage	11	46	98	98

Tabell 5 – Klassifiseringsregler for å oversette AR5 til de standard arealbrukskategorier i klimagassberegning

Arealtype Kode	Arealformål Navn	Skogbonitet Kode	Treslag Navn	Grunnforhold Kode	LULUCF arealbrukskategori
11	Bebyggd				Utbygd areal
12	Samferdsel				Utbygd areal
21	Fulldyrka jord				Dyrket mark
22	Overflatedyrka jord				Dyrket mark
23	Innmarksbeite				Beite
30	Skog	[12,13,14,15]	[31,32,33]		Skog
30	Skog	– ¹¹	–		Annen utmark
50	Åpen fastmark			[46]	Utbygd areal
50	Åpen fastmark			–	Annen utmark
60	Myr (linjeskravur)		[31,32,33]	[45]	Skog
60	Myr (linjeskravur)		[39]	[45]	Vann og myr
60	Myr (linjeskravur)				Annen utmark
70	Bre				Annen utmark
80	Vann				Vann og myr
81	Ferskvann				Vann og myr
82	Hav				Utelukkes
99	Ikke kartlagt				Annen utmark

2.6.4 Fremtidig arealbruk

Tabellen under viser hvordan vi har brukt arealformål i kommuneplan for å tolke fremtidig arealbruk etter de 6 kategoriene for arealbrukssektor (iht. LULUCF) som vi bruker i klimagassberegning. Noen av disse reglene er direkte hentet fra metodenotat M-989 (Miljødirektoratet, 2023), andre er valgt ut ifra kartleggingsinstrukser for AR5 (Ahlstrøm, 2019; Bjørdal, 2007) og praktisk erfaring om hvordan arealformål anvendes i kommunene i Norge. Vi har gjort en stikkontroll på beregningsresultatene for å vurdere om de kriteriene som er vist i tabellen under virker hensiktsmessig (se neste avsnitt).

Tabell 6 – Klassifiseringsregler for å oversette arealformål i planen til de standard arealbrukskategorier i klimagassberegning

Arealformål Kode	Klassifisering-Arealformål Navn	Størrelse Verdi	Størrelse Forklaring	LULUCF arealbrukskategori
1000-2800	Mange ulike formål		Ikke relevant	Utbygd areal
3000	Grønnstruktur - generalisert	A ≥ 2000 m ² , Medianbredde ≥ 10m	Grunnlag til skogvekst (skjønnskriterium)	Skog
3000	Grønnstruktur - generalisert	–	Øvrige kombinasjonsmuligheter	Annen utmark

¹¹ Dette logiske symbolet for negasjon brukes for å beskrive «alle øvrige kombinasjonsmuligheter»

Prognose for klimagassutslipp og -opptak

3001	Grønnstruktur	A ≥ 2000 m ² , Medianbredde ≥ 10m	Grunnlag til skogvekst (skjønnskriterium)	Skog
3001	Grønnstruktur	–	Øvrige kombinasjonsmuligheter	Annen utmark
3002	Blå/grønnstruktur	A ≥ 2000 m ² , Medianbredde ≥ 10m	Grunnlag til skogvekst (skjønnskriterium)	Skog
3002	Blå/grønnstruktur	–	Øvrige kombinasjonsmuligheter	Annen utmark
3020	Naturområde - grønnstruktur	A ≥ 2000 m ² , Medianbredde ≥ 10m	Grunnlag til skogvekst (skjønnskriterium)	Skog
3020	Naturområde - grønnstruktur	–	Øvrige kombinasjonsmuligheter	Annen utmark
3030	Turdrag	A ≥ 2000 m ² , Medianbredde ≥ 10m	Grunnlag til skogvekst (skjønnskriterium)	Skog
3030	Turdrag	–	Øvrige kombinasjonsmuligheter	Annen utmark
3040	Friområde	A ≥ 2000 m ² , Medianbredde ≥ 10m	Grunnlag til skogvekst (skjønnskriterium)	Skog
3040	Friområde	–	Øvrige kombinasjonsmuligheter	Annen utmark
3050	Park	A ≥ 2000 m ² , Medianbredde ≥ 10m	Grunnlag til skogvekst (skjønnskriterium)	Skog
3050	Park	–	Øvrige kombinasjonsmuligheter	Annen utmark
3100	Overvannstiltak	A ≥ 2000 m ² , Medianbredde ≥ 10m	Grunnlag til skogvekst (skjønnskriterium)	Skog
3100	Overvannstiltak	–	Øvrige kombinasjonsmuligheter	Annen utmark
3800	Kombinerte grøntstrukturformål	A ≥ 2000 m ² , Medianbredde ≥ 10m	Grunnlag til skogvekst (skjønnskriterium)	Skog
3800	Kombinerte grøntstrukturformål	–	Øvrige kombinasjonsmuligheter	Annen utmark
4000	Forsvaret - generalisert		Ikke relevant	Skog
4001	Forsvaret		Ikke relevant	Skog
4010	Ulike typer militære formål		Ikke relevant	Skog
4020	Skytefelt/øvingsområde		Ikke relevant	Annen utmark
4030	Forlegning/leir		Ikke relevant	Utbygd areal
4800	Kombinerte militærformål		Ikke relevant	Skog
5000-5230	Mange ulike formål		Ikke relevant	Uendret
6000-6800	Mange ulike formål		Ikke relevant	Vann og myr

2.7 Bruksområder og begrensninger

Beregningsprognosen er et estimat for hvordan arealbruksendringer vil påvirke det naturlige opptaket eller utslippet av klimagasser i eksisterende biomasse. Det er kun landareal som beregnes. Det er knyttet noe usikkerhet i hvordan kartdata tolkes for å beskrive dagens og fremtidig arealbruk. AR5-kartet er utviklet for å belyse det økonomiske potensialet som ligger i utnyttelse av dagens naturressurser. Det beskriver ikke nødvendigvis dagens arealbruk eller naturtype. Skogs- og landbruksarealer er generelt godt dokumentert. Myr, bebygde områder og spesielt annen utmark er grovere kartlagt. Fjellområdene og kystlyngheiene for eksempel, kan inneholde store mengder karbon, men slike områder er for lite kartlagt og det finnes ikke gode nok utslippsfaktorer. Tilsvarende kan det være utfordrende å tolke hvor mye areal skal endres og i hvilken grad blir terreng opparbeidet når man kun legger arealformål i en plan til grunn. Det gjelder spesielt grønnstruktur og LNF-områder som kan tolkes som store uberørte skogsarealer som opparbeidede arealer (hyttefelt, vei, turstier, m. fl.).

For noen arealendringer er det ikke data for å lage prognose (se matrisen under). Metoden som utslippsfaktorer er under stadig utvikling.

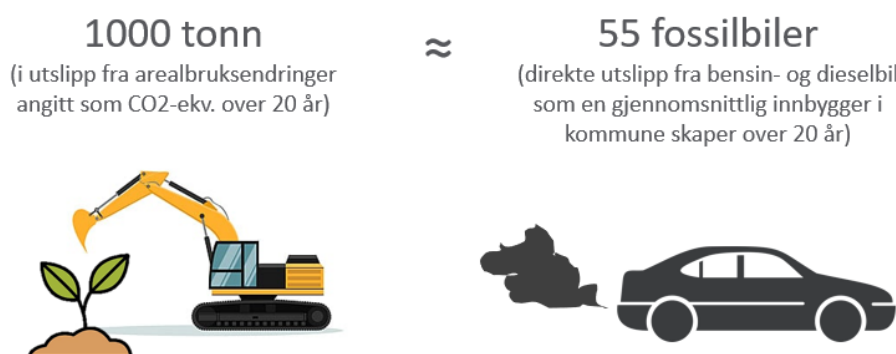
Fra \ Til	Beite	Dyrket mark	Skog	Utbygd	Vann og myr	Annen utmark
Beite						
Dyrket mark						
Skog						
Utbygd						
Vann og myr						
Annen utmark						

Figur 3 - Matrise over arealendringer som kan beregnes (i gul) eller ikke (i grå) etter metoden fra Miljødirektoratet

2.8 Sammenligning av utslipp

For å kunne visualisere hvor stort eller lite et utslippstall i tonn CO₂-ekvivalenter er, har vi valgt å bruke utslipp fra en bilreise. Miljødirektoratet estimerte at hele personbilparken i Sykkylven kommune bidro i 2021 med 3961 tonn CO₂-ekv (Miljødirektoratet, 2023) for 4379 personbiler (SSB, 2023). Hvis vi legger til grunn at kjøretøyparken forblir uendret, vil en innbygger med bil i Sykkylven kommune i gjennomsnitt skape ca. 0,9 tonn CO₂-ekv i utslipp per år, eller 18 tonn CO₂-ekv. samlet over 20 år. Tallet er en teoretisk forenkling. Vi har ikke sett på hvordan utslippstallet påvirkes over tid av elektrifisering i bilparken, aldring på bilen, teknologiske forbedringer, osv.

Utslipp av 1000 tonn CO₂-ekv. over 20 år skapt av arealbruksendringer, tilsvarer direkte utslipp fra 55 innbyggere i Sykkylven som kjører en bensin- eller dieselbil i 20 år. Det illustrerer betydningen av å finne tiltak for å redusere arealbruksendringer og styrke opptaket av klimagasser i skog.

Figur 4 - Sammenligning av utslipp fra arealbruksendringer og direkte utslipp fra bilkjøring med fossilbil.

3 Arealendringer

3.1 Alternativ 0: dagens kommuneplan

Vi har tolket at dagens kommuneplan gir følgende arealbruksendringer i forhold til dagens situasjon:

Tabell 7 - Matrise over arealendringer i alternativ-0

AREALOVERGANGER (daa)		TIL					
		Beite	Dyrket mark	Skog	Utbygd	Vann og myr	Annen utmark
FRA	Beite	1 991			56	2	
	Dyrket mark		6 753		324	1	
	Skog			71 151	826	10	
	Utbygd				3 053	10	
	Vann og myr				89	16 337	
	Annen utmark				333	14	201 504

Totalt landareal i planen	302 452 daa
Uendret	300 788 daa
Endret	1 664 daa
Endret og kan beregnes*	1 295 daa

De grå cellene i matrisen ovenfor viser arealovergangene som ikke støttes av beregningsmetoden fra Miljødirektoratet. Selv om vi har tall på arealendringer, vil det ikke bli beregnet noe utslipp/opptak av klimagasser. Prognose for klimagassutslipp i nullalternativ er basert på arealendringer som utgjør til sammen 1 295 daa. Areal som anses uendret står angitt med samme arealbruk i raden «fra» som i kolonne «til».

3.2 Alternativ 1: forslag til ny kommuneplan

Vi har tolket at forslag til fremtidig kommuneplan gir følgende arealbruksendringer i forhold til dagens situasjon:

Tabell 8 - Matrise over arealoverganger i alternativ-1

AREALENDRINGER (daa)		TIL					
		Beite	Dyrket mark	Skog	Utbygd	Vann og myr	Annen utmark
FRA	Beite	2 001			46	2	
	Dyrket mark		6 968		109	1	
	Skog			71 333	646	7	
	Utbygd				3 054	9	0
	Vann og myr			0	73	16 353	0
	Annen utmark			5	280	13	201 552

Totalt landareal i planen	302 452 daa
Uendret	301 260 daa
Endret	1 193 daa
Endret og kan beregnes*	875 daa

De grå cellene i matrisen ovenfor viser arealovergangene som ikke støttes av beregningsmetoden fra Miljødirektoratet. Selv om vi har tall på arealendringer, vil det ikke bli beregnet noe utslipp/opptak av klimagasser i disse. Prognose for klimagassutslipp i nullalternativ er basert på arealendringer som utgjør til sammen 875 daa.

3.3 Endringer mellom alternativene

Tabellen under viser hvilke arealendringer det er mer av (+) eller mindre av (-) i den ny kommuneplan sammenlignet med dagens plan.

Tabell 9 - Differanseanalyse av arealoverganger mellom alternativ 1 og 0

AREALENDRINGER: ALT_1 - ALT_0 (daa)		TIL						Total
		Beite	Dyrket mark	Skog	Utbygd	Vann og myr	Annen utmark	
FRA	Beite	+10			-10			0
	Dyrket mark		+215		-215			0
	Skog			+182	-180	-3		0
	Utbygd				+1	-1	0	0
	Vann og myr			0	-16	16	0	0
	Annen utmark			+5	-53	-1	+48	0
Total		+10	+215	+188	-472	+11	+48	+0

Vi kan lese tabellen ovenfor som følger: den nye plan omdisponerer 215 daa mindre dyrket mark og 180 daa mindre skog til utbygging sammenlignet med dagens kommuneplan. Vi finner igjen disse 215 daa i kryss mellom raden «fra dyrket mark» og kolonnen «til dyrket mark». Det betyr at disse 215 daa forblir dyrket mark, de er uendret. Vi kan også observere at det omdisponeres 16 daa mindre myrreal til utbygging i den nye kommuneplan enn dagens plan legger opp til.

4 Resultater

4.1 Alternativ 0: dagens kommuneplan

Tabellen under oppsummerer våre anslag for opptak og utslipp av klimagasser for dagens kommuneplan.

Tabell 10 - Matrise over klimagassutslipp (røde tall) fra arealendringer i nullalternativet

KLIMAGASSER (tonn CO ₂ -ekv)		TIL					
		Beite	Dyrket mark	Skog	Utbygd	Vann og myr	Annen utmark
FRA	Beite				540		
	Dyrket mark				1 077		
	Skog				27 958		
	Utbygd						
	Vann og myr				4 527		
	Annen utmark						

Total klimagasser for planen*	34 102	tonn CO₂-ekv
Utslipp	34 102	tonn CO ₂ -ekv
Opptak		tonn CO ₂ -ekv
Ratio	34 102	ganger mer utslipp enn opptak

Vi ser at utbygging i skog er den største kilden til klimagassutslipp fra arealendringer. Det er potensielt 28.000 tonn CO₂-ekvivalenter som kan slippes ut i atmosfæren over 20 år hvis de 826 daa skogsareal som er regulert i kommuneplan til utbygging, omdisponeres i sin helhet. Omdisponering av vann og myr kan potensielt forårsake utslipp av 4 500 tonn CO₂-ekv. Det er estimert intet opptak.

4.2 Alternativ 1: forslag til ny kommuneplan

Tabellen under oppsummerer våre anslag for opptak og utslipp av klimagasser for en fremtidig kommuneplan.

Tabell 11 - Matrise over klimagassutslipp (positive tall) og -opptak (negative tall) fra arealendringer i alternativ 1

KLIMAGASSER (tonn CO ₂ -ekv)		TIL					
		Beite	Dyrket mark	Skog	Utbygd	Vann og myr	Annen utmark
FRA	Beite				446		
	Dyrket mark				689		
	Skog				21 778		
	Utbygd						
	Vann og myr				3 690		
	Annen utmark						

Total klimagasser for planen*	26 602	tonn CO₂-ekv
Utslipp	26 602	tonn CO ₂ -ekv
Opptak		tonn CO ₂ -ekv
Ratio	26 602	ganger mer utslipp enn opptak

I dette alternativet er alle utslippsposter redusert sammenlignet med nullalternativet. Den største pådriveren for utslipp skyldes fremdeles 646 daa skogsareal som kan omdisponeres til utbygging. Det er estimert intet opptak.

4.3 Forskjeller mellom alternativene

Tabellen under viser i rødt hvor mye mer utslipp eller mindre opptak den nye kommuneplan vil kunne skape sammenlignet med dagens plan. Jo mørkere rødt desto verre er endringen for klimaet. Tilsvarende vises i grønt et anslag om hvor mye mer opptak eller mindre utslipp den nye

kommuneplan medfører sammenlignet med dagens plan. Jo mørkere grønn vises cellene desto bedre er den nye planen for klimaet.

Tabell 12 - Differanseanalyse av klimagassprognoser mellom alternativ 1 og 0

KLIMAGASSER: ALT_1 - ALT_0 (t CO2-ekv)		TIL						Total
		Beite	Dyrket mark	Skog	Utbygd	Vann og myr	Annen utmark	
FRA	Beite				- 94			- 94
	Dyrket mark				- 389			- 389
	Skog				- 6 180			- 6 180
	Utbygd							
	Vann og myr				- 837			- 837
	Annen utmark							
Total					- 7500			

Matrisen ovenfor viser hvor viktig og bra for klima det er å spare ca. 180 daa skog fra utbygging. Vi vil antageligvis unngå å slippe ut ca. 6 200 tonn CO2-ekvivalenter over 20 år. Det tas også 215 daa mindre dyrket areal og 16 daa mindre myrareal som fører til en utslippsreduksjon på henholdsvis 389 og 837 tonn CO2-ekvivalenter.

4.4 Sammenligning av utslipp

For å kunne visualisere hvor stort eller lite et utslippstall i tonn CO2-ekvivalenter er, har vi valgt å bruke utslipp fra en bilreise (se metodekapittelet). Det er anslått totalt en forbedring på 7500 tonn CO2-ekv. over 20 år. Denne forbedringen tilsvarer å kutte utslipp fra 410 innbyggere som reiser med diesel- eller bensinbil i samme periode.

5 Diskusjon

5.1 Behov for supplerende feltarbeid

Det er behov for å hente mer kunnskap om karbonrike arealer som finnes i kommunen. Metoden vi bruker er basert kun på kartdata. Dette bør suppleres med kartlegging i felt, både av naturtyper og av karbon lagret i vegetasjon og jord. Mer detaljerte utredninger kan gjerne ivaretas gjennom dokumentasjonskrav i detaljregulering, men det vil være behov for at kommunen også bidrar.

5.2 Mål for utslipp

Selv om vi kan rapportere hvor stort utslipp eller opptak en kommuneplan medfører, gir resultatene lite verdi hvis de ikke sammenlignes med en referanse. Et slikt mål burde koordineres med fylket og henge sammen med hvordan nasjonale klimamål skal fordeles blant kommuner i Norge. Først når et mål bestemmes, kan vi oversette det til et budsjett for arealendringer som kan følges opp årlig eller med hver detaljplan, dispensasjonssøknad eller byggesøknad. Det vil gi en helt annen mulighet til å styre utslipp mot de klimamålene Norge og resten av verden har for 2030 og 2050. På den måten vil kommunen kunne forvalte areal og arealendringer som økonomi. Disse budsjettene bør avklares og forankres med næringslivet. Høye klimaambisjoner vil kreve en omstilling fra alle aktører i samfunnet som har behov for areal. Det er derfor viktig at en streng regulering av arealbruk ses i sammenheng med den takten lokalsamfunnet i Sykkylven kan omstille seg.

6 Konklusjon

Forslaget til ny kommuneplan vil medføre mindre klimagassutslipp enn gjeldende kommuneplan. Forslaget omdisponerer mindre skog og dette har stor positiv effekt for klimagassutslippene.. Dette vil gi mindre utslipp sammenlignet med dagens kommuneplan. Det er anslått totalt en forbedring på 7500 tonn CO₂-ekv. over 20 år. Denne forbedringen tilsvarer å kutte utslipp fra ca. 410 innbyggere som reiser med diesel- eller bensinbil i samme periode.

Det er viktig å merke seg at det er noen arealer som ikke er inkludert i analysen, dette gjelder blant annet sentrum og Nysætervannet (se avsnitt 2.3). Utslipp fra disse områdene vil komme i tillegg. Vi anbefaler kommunen å ytterligere senke klimagassutslippene ved arealbruksendringer med å:

- fortsette å spare karbonrike arealer i detaljplaner, dispensasjoner og byggesaker.
- sette seg et mål for utslipp fra arealbruksendringer innen 2030 og 2050.
- inkludere utslipp fra arealendringer i kommunens klimabudsjett og klimaregnskap.
- gjennomføre kartlegginger av naturtyper og karbon lagret i vegetasjon og jord for å registrere og bedre kvantifisere karbonrike arealer i kommunen.

7 Vedlegg til rapporten

Resultatkartene som viser klimagassutslipp og -opptak for hvert alternativ, er levert digitalt til Sykkylven kommune og kan fås ved forespørsel. I tillegg leveres rapporten med følgende vedlegg:

10247124-01-PLAN-BER-001- Alt 0_Resultatmatrise for arealendringer og klimagasser.pdf

10247124-01-PLAN-BER-002- Alt 1_Resultatmatrise for arealendringer og klimagasser.pdf

10247124-01-PLAN-BER-003- Differanseanalyse mellom alt 0 og alt 1.pdf

8 Referanser

- Ahlstrøm, A. B. (2019). *AR5 Klassifikasjonssystem*. Norsk institutt for skog og landskap.
- Bjørndal, I. (2007). *Markslagsklassifisering i Økonomisk Kartverk. 2007-utgåva*. Norsk institutt for skog og landskap.
- IPCC. (2006). *2006 IPCC guidelines for national greenhouse gas inventories*. Hentet fra <https://www.ipcc-nggip.iges.or.jp/public/2006gl/index.html>
- IPCC. (2019). *2019 Refinement to the 2006 IPCC Guidelines for National Greenhouse Gas Inventories*. Sveits: IPCC.
- IPCC. (2019). Summary for Policymakers. I J. S.-D.-O. P.R. Shukla, *Climate Change and Land: an IPCC special report on climate change, desertification, land degradation, sustainable land management, food security, and greenhouse gas fluxes in terrestrial ecosystems*. In press. Hentet fra <https://www.ipcc.ch/srccl/chapter/summary-for-policymakers/>
- Kommunal- og distriktsdepartementet. (2019, 05 14). *Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019–2023*. Hentet 02 2022 fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nasjonale-forventninger-til-regional-og-kommunal-planlegging-20192023/id2645090/>
- Miljødirektoratet. (2023). *Klimagassregnskap for kommuner og fylker, Dokumentasjon av metode – versjon 6*. Trondheim. Hentet fra <https://www.miljodirektoratet.no/publikasjoner/2018/april-2018/klimagasstatistikk-for-kommuner/>
- Miljødirektoratet. (2023). *Utslipp av klimagasser i kommuner*. Hentet fra <https://www.miljodirektoratet.no/tjenester/klimagassutslipp-kommuner/?area=460§or=4>
- SSB. (2023). *11823: Registrerte kjøretøy, etter region, statistikkvariabel og år*. Hentet fra <https://www.ssb.no/statbank/table/11823/tableViewLayout1/>